

บทที่ 4

ผลการวิจัย และการอภิปรายผล

1. ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก และการบริโภคอาหารมังสวิรัติกของเด็กวัยรุ่นในชุมชนราชธานีอโศก จังหวัดอุบลราชธานีมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของเด็กวัยรุ่น

1.2 ความชุกของการเกิดภาวะโลหิตจาง ภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก และภาวะพร่องธาตุเหล็กของเด็กวัยรุ่น

1.3 ปริมาณพลังงานและสารอาหารที่เด็กวัยรุ่นได้รับ

1.4 รูปแบบการบริโภคอาหารมังสวิรัติกของเด็กวัยรุ่น

1.4.1 การบริโภคอาหารมือต่าง ๆ

1.4.2 การเลือกรับประทานอาหารเสริม ยาเสริมเหล็ก วิตามินซี และอาหารเสริม

1.4.3 ระยะเวลา และเหตุผลในการบริโภคอาหารมังสวิรัติกของเด็กวัยรุ่น

1.4.4 ความถี่ของการบริโภคอาหาร

1.4.5 ชนิดของอาหารที่บริโภค

1.5 ภาวะโภชนาการของเด็กวัยรุ่น

1.6 ภาวะสุขภาพของเด็กวัยรุ่น

1.7 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กในเด็กวัยรุ่น

1.1 ข้อมูลทั่วไปของเด็กวัยรุ่น

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของเด็กวัยรุ่นในชุมชนราชธานีอโศก จำนวน 105 คน เป็นเพศชาย ร้อยละ 51.43 เด็กวัยรุ่นมีอายุระหว่าง 10-14 ปี ร้อยละ 51.43 และอายุระหว่าง 15-19 ปี ร้อยละ 48.57 โดยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 14.81 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.39) ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 94.29 ระดับการศึกษาของเด็กวัยรุ่นที่ศึกษากำลังศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 51.43 รองลงมา กำลังศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 36.19 ภูมิลำเนาเดิมของเด็กวัยรุ่นอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 68.59 รองลงมาอยู่ภาคเหนือ ร้อยละ 14.29 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนราชธานีอโศกน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ปี ร้อยละ 59.05 มีค่ามัธยฐานเท่ากับ 3 ปี ($Q_1-Q_3=1-5$) เด็กวัยรุ่นอาศัยอยู่ในชุมชน โดยไม่มีญาติอยู่ด้วย เด็กจะอาศัยอยู่รวมกันโดย

ทางชุมชนจะจัดที่พักให้ พบร้อยละ 60.95 และอาศัยอยู่กับพ่อ และ/หรือแม่ในชุมชน ร้อยละ 20.95 สถานภาพบิดา มารดาของเด็กวัยรุ่นอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 72.38 รองลงมาคือ หย่าร้างหรือแยกกันอยู่ ร้อยละ 19.05 ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดา และมารดาของเด็กวัยรุ่นอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 42.86 และ 57.14 ตามลำดับ อาชีพหลักของบิดา และมารดาของเด็กวัยรุ่นประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 51.43 และ 56.19 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 ข้อมูลทั่วไปของเด็กวัยรุ่น (n = 105)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	54	51.43
หญิง	51	48.57
อายุ		
10 - 14 ปี	54	51.43
15 - 19 ปี	51	48.57
ค่าเฉลี่ยอายุ (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	14.81 (2.39)	
อายุดำสุด-สูงสุด(ปี)	10 - 19	
ศาสนา		
พุทธ	99	94.29
คริสต์	6	5.71
ปัจจุบันกำลังศึกษาในระดับชั้น		
ประถมศึกษา	13	12.38
มัธยมศึกษาตอนต้น	54	51.43
มัธยมศึกษาตอนปลาย	38	36.19
ภูมิลำเนา		
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	72	68.57
ภาคเหนือ	15	14.29
ภาคกลาง	12	11.43
ภาคใต้	4	3.81
ภาคตะวันออก	2	1.90

ตารางที่ 7 ข้อมูลทั่วไปของเด็กวัยรุ่น (n = 105) (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชนราชธานีอโศก		
≤ 3 ปี	62	59.05
4 - 6 ปี	36	34.28
> 7 ปี	7	6.67
ค่ามัธยฐาน	3	
ค่าควอไทล์ที่ 1 - 3	1-5	
บุคคลที่อาศัยด้วยในชุมชนราชธานีอโศก		4.76
พ่อ	5	7.62
แม่	8	8.57
พ่อและแม่	9	60.95
อยู่คนเดียว	64	18.10
ญาติ	19	
สถานภาพของบิดา มารดา		72.38
คู่	76	19.05
หย่า/แยกกันอยู่	20	8.57
หม้าย	9	
การศึกษาสูงสุดของบิดา		7.62
ไม่ได้เรียนหนังสือ	8	42.86
ประถมศึกษา	45	17.14
มัธยมศึกษาตอนต้น	18	13.33
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	14	4.76
ประกาศนียบัตรหรือ อนุปริญญา/ปวส.	5	6.67
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	7	7.62
ไม่ทราบระดับการศึกษาบิดา	8	

ตารางที่ 7 ข้อมูลทั่วไปของเด็กวัยรุ่น (n = 105) (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพหลักของบิดา		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	8	7.62
รับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ	9	8.57
รับจ้าง	21	20.00
ค้าขาย	5	4.76
เกษตรกรกรรม (ทำนา ทำไร่ ทำสวน)	54	51.43
ถึงแก่กรรม	6	5.71
ข้าราชการบำนาญ	1	0.95
ไม่ทราบอาชีพบิดา	1	0.95
การศึกษาสูงสุดของมารดา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	11	10.48
ประถมศึกษา	60	57.14
มัธยมศึกษาตอนต้น	11	10.48
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	7	6.67
ประกาศนียบัตรหรือ อนุปริญญา/ปวส.	1	0.95
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	14	13.33
ไม่ทราบระดับการศึกษามารดา	1	0.95
อาชีพหลักของมารดา		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	6	5.71
รับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ	10	9.52
รับจ้าง	15	14.29
ค้าขาย	10	9.52
เกษตรกรกรรม (ทำนา ทำไร่ ทำสวน)	59	56.19
ถึงแก่กรรม	3	2.86
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	2	1.90

1.2 ความชุกของการเกิดภาวะโลหิตจาง ภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก และภาวะพร่องธาตุเหล็กของเด็กวัยรุ่น

จากการศึกษาครั้งนี้มีเด็กวัยรุ่นไม่ยินยอมให้เจาะเลือด จำนวน 1 คน เด็กไม่ได้มาเจาะเลือดจำนวน 4 คน และเลือดเกิด hemolysed plasma จำนวน 14 คน ทำให้สามารถวิเคราะห์ผลทางห้องปฏิบัติการได้จำนวน 94 คน (เด็กย้ายโรงเรียน จำนวน 8 คน) ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับฮีโมโกลบินในเพศชายเท่ากับ 13.07 g/dl (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.09) (95%CI= 12.77 – 13.38) เพศหญิงมีค่าเฉลี่ยของระดับฮีโมโกลบินในเท่ากับ 11.91 g/dl (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.09) (95% CI = 11.57 – 12.25) และระดับซีรั่มเฟอร์ไรตินในเพศชายมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 20.7 g/dl ($Q_1 - Q_3 = 13.5 - 32.4$) (95% CI = 15.11 – 24.99) เพศหญิงมีระดับซีรั่มเฟอร์ไรตินมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 14.9 g/dl ($Q_1 - Q_3 = 8.6 - 22.1$) (95% CI = 12.82–19.58) (ดังตารางที่ 8) ความชุกของภาวะโลหิตจางในเด็กวัยรุ่นใช้ระดับฮีโมโกลบินเป็นเกณฑ์พบร้อยละ 42.55 (95%CI= 32.37–52.73) เพศชายพบร้อยละ 43.14 (95%CI=29.07–57.21) และเพศหญิงพบร้อยละ 41.86 (95%CI=26.49–57.22) ส่วนความชุกของภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กใช้ระดับฮีโมโกลบินร่วมกับระดับซีรั่มเฟอร์ไรตินเป็นเกณฑ์ พบร้อยละ 18.09 (95%CI=10.16–26.01) เพศชายพบร้อยละ 15.69 (95%CI=10.16–26.01) และเพศหญิงพบร้อยละ 20.93 (95%CI=8.26–33.6) และความชุกของภาวะพร่องธาตุเหล็ก โดยใช้ระดับซีรั่มเฟอร์ไรตินเป็นเกณฑ์ แต่ไม่มีภาวะโลหิตจาง พบร้อยละ 24.47 (95%CI=15.62–33.32) เพศชาย พบร้อยละ 19.61 (95%CI=8.33–30.89) และเพศหญิง พบร้อยละ 30.23 (95%CI=15.93–44.53) (ดังตารางที่ 9)

ตารางที่ 8 ปริมาณฮีโมโกลบินในเลือด ซีรั่มเฟอร์ไรตินของเด็กวัยรุ่นจำแนกตามเพศ และช่วงอายุ

เพศ และช่วงอายุ	ฮีโมโกลบิน (g/dl)		ซีรั่มเฟอร์ไรติน ($\mu\text{g/l}$)	
	$\bar{x}$ (SD)	95% CI Mean	$\bar{x}$ (SD) หรือ มัธยฐาน ($Q_1 - Q_3$) [*]	95% CI Median
ชาย				
10-11 ปี (n=3)	11.87 (1.10)	9.13-14.60	28.8 (20.2-37.1) [*]	20.2-37.1
12-14 ปี (n=19)	12.5 (0.93)	12.05-12.95	15.3 (9.5-31.8) [*]	11.1-31.31
15-19 ปี (n=29)	13.58 (0.91)	13.23-13.92	20.7 (14.5-34.1) [*]	15.04-30.4
รวม (n=51)	13.07 (1.09)	12.77-13.38	20.7 (13.5-32.4) [*]	15.11-24.99
หญิง				
10-11 ปี (n=3)	11.8 (0.26)	11.14-12.46	16.5 (3.56)	7.67-25.33
12-14 ปี (n=15)	12.16 (1.23)	11.48-12.84	19.9 (13.6-32.7) [*]	13.65-31.42
15-19 ปี (n=25)	11.77 (1.07)	11.33-12.21	13.1 (6.8-20.7) [*]	7.43-17.11
รวม (n=43)	11.91 (1.09)	11.57-12.25	14.9 (8.6-22.1) [*]	12.82-19.58
รวมทั้งหมด (n=94)	12.54 (1.23)	12.29-12.79	17.6 (11.6-26.4)[*]	14.61-20.9

* ข้อมูลมีการแจกแจงไม่ปกติ

ตารางที่ 9 ความชุกของการเกิดภาวะโลหิตจาง ภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก และภาวะพร่องธาตุเหล็กของเด็กวัยรุ่น

ภาวะโลหิตจาง และภาวะขาดธาตุเหล็ก	รวม (n=94)		ชาย (n=51)		หญิง (n=43)	
	ร้อยละ(n)	95%CI	ร้อยละ(n)	95%CI	ร้อยละ(n)	95%CI
ภาวะโลหิตจาง	42.55(40)	32.37-52.73	43.14(22)	29.07-57.21	41.86(18)	26.50-57.22
ภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก	24.47(23)	15.62-33.32	19.61(10)	8.33-30.89	30.23(13)	15.93-44.53
ภาวะพร่องธาตุเหล็ก	18.09(17)	10.16-26.01	15.69(8)	5.36-26.02	20.93(9)	8.26-33.6

1.3 ปริมาณพลังงานและสารอาหารที่เด็กวัยรุ่นได้รับ

ผลการศึกษาปริมาณพลังงานและสารอาหารที่เด็กวัยรุ่นได้รับ พบว่าปริมาณพลังงานที่เด็กวัยรุ่นได้รับมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 978.81 กิโลแคลอรี ($Q_1 - Q_3 = 768.11 - 1246.70$) (95% CI = 872.28-1030.80) คิดเป็นร้อยละ 50.31 ของ RDA สำหรับโปรตีนที่ได้รับปริมาณมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 27.93 กรัม ($Q_1 - Q_3 = 19.88 - 34.03$) (95% CI = 23.49 - 29.66) คิดเป็นร้อยละ 49.37 ของ

RDA ส่วนคาร์โบไฮเดรต และไขมันได้รับมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 161.98 กรัม ($Q_1 - Q_3 = 129.93 - 208.31$) (95% CI = 144.79 - 178.83) และ 21.87 กรัม ($Q_1 - Q_3 = 16.71 - 31.36$) (95% CI = 20.61 - 26.20) ตามลำดับ ส่วนธาตุเหล็กที่เด็กวัยรุ่นได้รับมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 6.71 มิลลิกรัม ($Q_1 - Q_3 = 4.59 - 8.45$) (95% CI = 5.94-7.36) คิดเป็นร้อยละ 33.07 ของ RDA โดยเพศชายได้รับธาตุเหล็กร้อยละ 47.89 ของ RDA ในขณะที่เพศหญิงได้รับธาตุเหล็กเพียงร้อยละ 24.01 ของ RDA วิตามินซีได้รับมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 52.19 มิลลิกรัม ($Q_1 - Q_3 = 34.73 - 80.35$) (95% CI = 42.89-66.39) คิดเป็นร้อยละ 73.30 ของ RDA เพศชายได้รับวิตามินซีน้อยกว่าเพศหญิง โดยได้รับร้อยละ 60.98 และ 93.83 ของ RDA ตามลำดับ (ดังตารางที่ 10) สัดส่วนของการได้รับพลังงานจากคาร์โบไฮเดรต โปรตีน และไขมัน ร้อยละ 67.43, 11.18 และ 21.40 ของพลังงานรวม ตามลำดับ เพศหญิง และเพศชายมีส่วนร่วมของการได้รับพลังงานจากคาร์โบไฮเดรต โปรตีน และไขมัน ใกล้เคียงกัน (ดังตารางที่ 11) สำหรับการได้รับสารอาหารอื่น พบว่าเด็กวัยรุ่นได้รับในปริมาณน้อยกว่าร้อยละ 70 ของ RDA (ดังตารางที่ 20 ภาคผนวก ง)

ตารางที่ 10 ปริมาณพลังงาน และสารอาหารที่เด็กวัยรุ่นได้รับ

พลังงาน และ สารอาหาร	รวมทั้งหมด (n=105)		ชาย (n=54)		หญิง (n=51)	
	ปริมาณที่ได้รับ	%RDA	ปริมาณที่ได้รับ	%RDA	ปริมาณที่ได้รับ	%RDA
พลังงาน (Kcal)						
มัธยฐาน (Q ₁ -Q ₃)	978.81(768.11-1246.70)	50.31(39.99-61.18)	1054 (791.12-1284.83)	49.61(39.72-61.18)	905.63(722.22-1118.59)	52.53(40.21-62.73)
95% CI Median	872.28-1030.80	45.91-54.77	858.52-1167.43	44.26-55.13	841.50-1002.41	46.22-55.82
โปรตีน (g)						
มัธยฐาน (Q ₁ -Q ₃)	27.93(19.88-34.03)	49.37(38.75-59.22)	30.87(23.76-36.56)	51.99(41.17-59.22)	22.23(18.75-29.73)	46.27(35.70-59.54)
95% CI Median	23.49-29.66	46.33-52.72	28.94-33.13	48.26-54.98	21.26-25.23	41.13-52.03
คาร์โบไฮเดรต (g)						
มัธยฐาน (Q ₁ -Q ₃)	161.98(129.93 - 208.31)	-	184.97(128.58-217.47)	-	155.25 (130.55-183.73)	-
95% CI Median	144.79-178.83	-	140.69-201.89	-	141.26-167.26	-
ไขมัน (g)						
มัธยฐาน (Q ₁ -Q ₃)	21.87 (16.71-31.36)	-	21.87(16.15-31.37)	-	21.90(18.04-30.16)	-
95% CI Median	20.61-26.20	-	19.48-28.55	-	20.33-25.52	-
เหล็ก (mg)						
มัธยฐาน (Q ₁ -Q ₃)	6.71(4.59-8.45)	33.03(23.33-48.42)	7.20(5.08-8.71)	47.89(36.29-54.36)	6.22(4.59-8.41)	24.01(18.04-31.75)
95% CI Median	5.94-7.36	27.95-39.70	6.29-7.95	43.63-52.49	4.98-6.99	21.74-27.70
วิตามินซี (mg)						
มัธยฐาน (Q ₁ -Q ₃)	52.19 (34.73-80.35)	73.30(50.34-108.67)	45.04 (29.78-69.47)	60.98 (38.75-89.95)	66.24 (39.91-81.85)	93.83 (58.83-113.73)
95% CI Median	42.89-66.39	61.39-88.49	34.05-65.97	47.18-77.19	44.74-73.84	69.33-107.14

ตารางที่ 11 การกระจายพลังงานจากสารอาหารที่ได้รับของเด็กวัยรุ่น

สารอาหาร	ร้อยละของการกระจายพลังงานจากสารอาหาร		
	ชาย (n=54)	หญิง (n=51)	รวมทั้งหมด (n=109)
	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)
คาร์โบไฮเดรต	67.68 (6.33)	67.17 (6.11)	67.43 (6.19)
โปรตีน	11.62 (3.23)	10.69 (2.09)	11.18 (2.79)
ไขมัน	20.70 (5.52)	22.11 (5.00)	21.40 (5.29)

1.4 รูปแบบการบริโภคอาหารมังสวิรัตของเด็กวัยรุ่น

1.4.1 การบริโภคอาหารมือต่าง ๆ

จากการศึกษาเกี่ยวกับการบริโภคอาหารมือต่าง ๆ พบว่า ส่วนใหญ่จะบริโภคมือเช้า และมือเย็น ร้อยละ 98.1 และไม่บริโภคมือกลางวันร้อยละ 89.52 เนื่องจากเป็นกฏภายในชุมชนที่ได้รับประทานอาหารเพียงวันละ 2 มื้อ คือ มื้อเช้า และมือเย็น ยกเว้นในกลุ่มเด็กประถมศึกษาปีที่ 4 ลงมาสามารถที่จะบริโภค 3 มื้อได้ โดยเด็กที่บริโภคอาหารวันละ 2 มื้อพบร้อยละ 92.38 การบริโภคอาหารว่างก่อนมือเช้า ก่อนมือกลางวัน ก่อนมือเย็น และก่อนนอน ส่วนใหญ่ไม่บริโภค พบมากกว่าร้อยละ 85 (ดังตารางที่ 12)

1.4.2 การเลือกบริโภคอาหาร ขาเสริมเหล็ก วิตามินซี และอาหารเสริม

จากการศึกษา พบว่า เด็กวัยรุ่นเลือกบริโภคอาหารตามรสชาติอาหาร และคุณค่าทางอาหาร ร้อยละ 68.57 และ 60.95 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ไม่บริโภคขาเสริมธาตุเหล็ก ร้อยละ 99.05 ไม่บริโภควิตามินซี ร้อยละ 87.62 และไม่บริโภคอาหารเสริม/วิตามินเสริม หรือยาอื่น ๆ เป็นประจำ ร้อยละ 94.29 (ดังตารางที่ 13)

1.4.3 ระยะเวลา และเหตุผลในการบริโภคอาหารมังสวิรัตของเด็กวัยรุ่น

ระยะเวลาในการบริโภคอาหารมังสวิรัตพบว่าเด็กวัยรุ่นบริโภคอาหารมังสวิรติน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี ร้อยละ 78.1 และรองลงมาบริโภค 6-10 ปี ร้อยละ 11.43 ระยะเวลาการบริโภคอาหารมังสวิรติมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 3 ปี ($Q_1 - Q_3 = 2 - 5$) และเหตุผลที่เด็กวัยรุ่นบริโภคอาหารมังสวิรติเนื่องจากได้รับคำชวนจากคนใกล้ชิดได้แก่ พ่อ แม่ และ/หรือญาติ คิดเป็นร้อยละ 73.33 รองลงมาคือบริโภคอาหารมังสวิรติเพื่อสุขภาพ ร้อยละ 37.14 (ดังตารางที่ 14)

ตารางที่ 12 การบริโภคอาหารมือต่างๆ ของเด็กวัยรุ่น

ข้อมูลการบริโภคอาหาร	จำนวน	ร้อยละ
การรับประทานอาหารมือเช้า		
ไม่รับประทาน	2	1.90
รับประทาน	103	98.10
การรับประทานอาหารมือกลางวัน		
ไม่รับประทาน	94	89.52
รับประทาน	11	10.48
การรับประทานอาหารมือเย็น		
ไม่รับประทาน	2	1.90
รับประทาน	103	98.10
จำนวนมือที่บริโภคใน 1 วัน		
2 มือ	97	92.38
3 มือ	8	7.62
การรับประทานอาหารว่างก่อนมือเช้า		
ไม่รับประทาน	93	88.57
รับประทาน	12	11.43
การรับประทานอาหารว่างก่อนมือกลางวัน		
ไม่รับประทาน	98	93.33
รับประทาน	7	6.67
การรับประทานอาหารว่างก่อนมือเย็น		
ไม่รับประทาน	97	92.38
รับประทาน	8	7.62
การรับประทานอาหารว่างก่อนนอน		
ไม่รับประทาน	100	95.24
รับประทาน	5	4.76

ตารางที่ 13 การเลือกรับประทานอาหาร การรับประทานยา และอาหารเสริมของเด็กวัยรุ่น

ข้อมูลการบริโภคอาหาร	จำนวน	ร้อยละ
การเลือกรับประทานอาหาร (เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)		
รสชาติอาหาร	72	68.57
คุณค่าทางอาหาร	64	60.95
สีสันทของอาหาร	24	22.86
กลิ่นของอาหาร	19	18.10
แล้วแต่อารมณ์ แล้วแต่ความชอบของตัวเอง	7	6.67
มีอะไรให้กินก็กิน	6	5.71
การรับประทานยาเม็ดเสริมธาตุเหล็ก		
ไม่รับประทาน	104	99.05
รับประทานนาน ๆ ครั้ง (1-3 วัน/สัปดาห์)	1	0.95
การรับประทานวิตามินซี		
ไม่รับประทาน	92	87.62
รับประทานนาน ๆ ครั้ง (1-3 วัน/สัปดาห์)	11	10.48
รับประทานเป็นประจำ (4-7 วัน/สัปดาห์)	2	1.90
การรับประทานอาหารเสริม/วิตามินเสริม หรือยาอื่น ๆ ที่กินเป็นประจำ		
ไม่มี	99	94.29
มี	6	5.71

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ตารางที่ 14 ระยะเวลา และเหตุผลของการบริโภคอาหารมังสวิรัตของเด็กวัยรุ่น

ข้อมูลการบริโภคอาหาร	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาในการบริโภคอาหารมังสวิรัต		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี	82	78.10
6 - 10 ปี	12	11.43
11 - 15 ปี	10	9.52
16 - 17 ปี	1	0.95
ค่ามัธยฐาน	3	
ค่าควอไทล์ที่ 1 - 3	2 - 5	
เหตุผลที่บริโภคอาหารมังสวิรัต (เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)		
มีความเชื่อทางศาสนา	32	30.48
ได้รับคำชักชวนจากผู้ใกล้ชิด	77	73.33
- พ่อ	2	1.90
- แม่	15	14.90
- พ่อและแม่	26	24.76
- ญาติ	34	32.38
รับประทานเพื่อสุขภาพ	39	37.14
ทางชุมชนให้บริโภค	28	26.67

1.4.4 ความถี่ของการบริโภคอาหาร

จากการสัมภาษณ์ความถี่ในการบริโภคอาหารชนิดต่าง ๆ ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา และนำมาแยกตามอาหารที่เป็นแหล่งของธาตุเหล็ก อาหารที่มีสารส่งเสริมการดูดซึมธาตุเหล็ก และอาหารที่มีสารขัดขวางการดูดซึมธาตุเหล็ก ได้ดังนี้

อาหารที่เป็นแหล่งของธาตุเหล็ก จากการศึกษาพบว่า การบริโภคอาหารที่เป็นแหล่งของธาตุเหล็ก ได้แก่ ผักใบเขียวต่าง ๆ ได้แก่ คะน้า ผักบุ้ง กวางตุ้ง ตำลึง ผักกาดหอม บริโภคน้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 53.33 รองลงมาบริโภค 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 22.86 ส่วนผักกลุ่มดอกหรือผล ได้แก่ ดอกกะหล่ำ บล๊อคโครี มะเขือพวง บริโภคน้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 35.24 รองลงมาบริโภค 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 31.43 การดื่มน้ำเต้าหู้ น้ํางา หรือโยเกิร์ต น้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 38.1 รองลงมาดื่มน้ํา 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 30.48

และการบริโภคเต้าหู้บริโภคทุกวัน ร้อยละ 71.43 รองลงมาบริโภค 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 12.38 (ดังตารางที่ 15)

อาหารที่มีสารส่งเสริมการดูดซึมธาตุเหล็ก จากการศึกษาพบว่าเด็กวัยรุ่นบริโภคผลไม้รสเปรี้ยว ได้แก่ มะม่วงเปรี้ยว ส้มเขียวหวาน สับปะรด ส้มโอ น้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 42.86 รองลงมาบริโภค 1 – 3 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 33.33 และไม่ดื่มน้ำผลไม้ ร้อยละ 48.57 รองลงมาดื่มน้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 22.86 (ดังตารางที่ 15)

อาหารที่มีสารขัดขวางการดูดซึมธาตุเหล็ก จากการศึกษาพบว่าเด็กวัยรุ่นบริโภคผักที่มีรสฝาด ได้แก่ หัวปลี ใบชะพลู ผักกระเฉด ยอดกระถิน ร้อยละ 69.53 ไม่เคยบริโภค รองลงมา บริโภคน้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 26.67 และดื่มน้ำชา หรือกาแฟ พบว่าไม่เคยดื่มน้ำ ร้อยละ 76.19 รองลงมาดื่มน้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 15.29 (ดังตารางที่ 15)

การบริโภคอาหารประเภทธัญพืช ถั่วเมล็ดแห้ง พืชกินหัว และเห็ดต่าง ๆ จากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่บริโภคข้าวไม่ขัดสีทุกวัน ร้อยละ 93.33 เนื่องภายในชุมชนสีขาวเพื่อบริโภคเอง โดยสีขาวแบบไม่ขัดสี การบริโภคอาหารประเภทธัญพืช และถั่วเมล็ดแห้งต่าง ๆ บริโภคน้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 42.86 รองลงมาไม่เคยบริโภค ร้อยละ 25.71 ส่วนการบริโภคพืชกินหัว ได้แก่ เผือก มัน แครอท ฟักทอง พบว่าบริโภคน้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 53.55 รองลงมาบริโภค 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 22.86 และการบริโภคเห็ด ได้แก่ เห็ดนางฟ้า เห็ดฟาง เห็ดหูหนู และเห็ดหอม ซึ่งคนในชุมชนจะเพาะเห็ดไว้บริโภคภายในชุมชน พบว่าเด็กวัยรุ่นบริโภคเห็ด 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 37 รองลงมาบริโภคทุกวัน ร้อยละ 20 (ดังตารางที่ 15)

การบริโภคอาหารประเภทผัก ทอด และอาหารที่มีกะทิ จากการศึกษาพบว่าเด็กวัยรุ่นบริโภคอาหารประเภทผักทุกวัน ร้อยละ 48.57 รองลงมาบริโภค 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 25.71 บริโภคอาหารประเภททอด 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ พบร้อยละ 47.62 รองลงมาบริโภคน้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์พบร้อยละ 27.62 และบริโภคอาหารที่มีกะทิ 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 50.48 รองลงมาบริโภคน้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 27.62 (ดังตารางที่ 15)

การบริโภคขนมขบเคี้ยว ลูกอม น้ำหวาน น้ำอัดลม และไอศกรีม พบว่าเด็กวัยรุ่นบริโภคขนมขบเคี้ยว 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 30.48 รองลงมาบริโภคน้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ร้อยละ 28.57 การบริโภคลูกอม 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 32.38 รองลงมาบริโภคน้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ และไม่เคยบริโภคลูกอมเลย พบร้อยละ 26.67 การดื่มน้ำหวาน 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ พบร้อยละ 43.81 รองลงมาดื่มน้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 32.38 ดื่มน้ำอัดลมน้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ พบร้อยละ 42.86 รองลงมาไม่ดื่มน้ำอัดลม ร้อยละ 35.24 ส่วนการบริโภคไอศกรีมพบว่ามีเคย ร้อยละ 44.76 รองลงมาบริโภคน้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 36.19 (ดังตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 ความถี่ของการบริโภคอาหารประเภทต่างๆ ของเด็กวัยรุ่น

รายการอาหาร	มัธยฐาน(Q ₁ -Q ₃) ของการบริโภค ต่อสัปดาห์	ร้อยละ (จำนวน)				
		ทุกวัน	4-6 ครั้ง/ สัปดาห์	1-3 ครั้ง/ สัปดาห์	<1 ครั้ง/ สัปดาห์	ไม่เคย รับประทาน
อาหารที่เป็นแหล่งของธาตุเหล็ก						
ผักใบเขียวต่างๆ	0.21(0.03-1.19)	2.86(3)	4.76(5)	22.86(24)	53.33(56)	16.19(17)
ผักกลุ่มดอกหรือผล	0.6(0.04-2.63)	3.81(4)	8.57(9)	31.43(33)	35.24(37)	20.95(22)
น้ำเต้าหู้ น้่าน้ำ โยเกิร์ต	0.5(0.08-1.67)	5.71(6)	7.62(8)	30.48(32)	38.1(40)	18.1(19)
เต้าหู้	7(5-14)	71.43(75)	8.57(9)	12.38(13)	3.81(4)	3.81(4)
อาหารที่มีสารส่งเสริมการดูดซึมธาตุเหล็ก						
ผลไม้รสเปรี้ยว	0.63(0.08-1.75)	2.86(3)	2.86(3)	33.33(35)	42.86(45)	18.1(19)
น้ำผลไม้	0.12(0-1)	1.9(2)	5.71(6)	20.95(22)	22.86(24)	48.57(51)
อาหารที่มีสารขัดขวางการดูดซึมธาตุเหล็ก						
ผักที่มีรสฝาด	0(0-0.04)	0	0	3.81(4)	26.67(28)	69.52(73)
น้ำชา หรือกาแฟ	0(0-0)	2.86(3)	0	6.67(7)	15.29(15)	76.19(80)
ธัญพืช ถั่วเมล็ดแห้ง พืชกินหัว และเห็ดต่างๆ						
ข้าวไม่ขัดสี	14(14-14)	93.33(98)	0	4.76(5)	0	1.9(2)
ธัญพืช และถั่วเมล็ด	0.34(0-1.37)	1.9(2)	7.62(8)	21.91(23)	42.86(45)	25.71(27)
เห็ดต่างๆ						
พืชกินหัว	0.25(0.06-1.29)	1.9(2)	5.71(6)	22.86(24)	53.33(56)	16.19(17)
เห็ดต่างๆ	2.31(0.84-4.53)	20(21)	16.19(17)	37.14(39)	19.05(20)	7.62(8)
อาหารประเภทผัก ทอด และกะทิ						
อาหารประเภทผัก	6(3-14)	48.57(51)	17.14(18)	25.71(27)	6.67(7)	1.9(2)
อาหารประเภททอด	1.37(0.5-3)	1.33(14)	8.57(9)	47.62(50)	27.62(29)	2.86(3)
อาหารที่มีกะทิ	1(0.25-2)	5.71(6)	3.81(4)	50.48(53)	27.62(29)	12.38(13)
ขนมขบเคี้ยว ลูกอม น้ำหวาน น้ำอัดลม และไอศกรีม						
ขนมขบเคี้ยว	0.75(0.25-2.75)	11.43(12)	7.62(8)	30.48(32)	28.57(30)	21.9(23)
ลูกอม	0.75(0-2)	7.62(8)	6.67(7)	32.38(34)	26.67(28)	26.67(28)
น้ำหวาน	1(0.5-2)	9.52(10)	4.76(5)	43.81(46)	32.38(34)	9.52(10)
น้ำอัดลม	0.25(0-0.75)	1.9(2)	3.81(4)	16.19(17)	42.86(45)	35.24(37)
ไอศกรีม	0.25(0-0.63)	1.9(2)	2.86(3)	14.29(15)	36.19(38)	44.76(47)

1.4.5 ชนิดของอาหารที่บริโภค

จากข้อมูลการบันทึกอาหารที่บริโภคของเด็กวัยรุ่นเป็นเวลา 7 วันติดต่อกัน และการสัมภาษณ์เชิงลึกในเด็กวัยรุ่นและผู้เตรียมอาหาร รวมถึงผู้วิจัยได้เขาไปสังเกต และมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมอาหาร พบว่าเด็กวัยรุ่นรับประทานส่วนใหญ่รับประทานอาหารรวมกันที่โรงครัวซึ่งมีแม่ครัวเป็นผู้จัดเตรียมอาหารไว้ให้สำหรับทุกคน จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เตรียมอาหารพบว่า “อาหารที่เตรียมไว้ให้เด็กกับคนในชุมชนจะเหมือนกัน และไม่ได้มีการเตรียมรายการอาหารไว้ล่วงหน้า แล้วก็อาหารที่เตรียมในแต่ละมื้อขึ้นอยู่กับวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชน” วัตถุดิบที่นำมาใช้ในการประกอบอาหารในชุมชนนั้นส่วนใหญ่จะเป็นวัตถุดิบที่คนในชุมชนเพาะปลูก หรือผลิตขึ้นเอง หรือในบางครั้งวัตถุดิบที่ได้มาจากกลุ่มเครือข่าย ซึ่งโดยเฉพาะในช่วงฤดูฝนในชุมชนไม่สามารถเพาะปลูกพืชผักได้เนื่องจากพื้นที่ในชุมชนมีลักษณะเป็นแอ่งกระทะทำให้น้ำท่วมพื้นที่ในการเพาะปลูก และช่วงที่ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตในโรงครัวพบว่ามิเห็นนางฟ้าเกิดมากผู้เตรียมอาหารจะจัดรายการส่วนใหญ่มีเห็นนางฟ้าเป็นส่วนประกอบ เช่น คัมยำเห็นนางฟ้า เห็นนางฟ้าชุบแป้งทอด นึ่งเห็นนางฟ้า ลาบเห็นนางฟ้า เป็นต้น

จากข้อมูลชนิดของอาหารประเภทต่าง ๆ ที่ทำในโรงครัว (จากการบันทึก 1 เดือน) สามารถนำมาจำแนกชนิดและจำนวนรายการอาหารประเภทต่าง ๆ ในแต่ละมื้อ คือ จำนวนรายการอาหารมื้อเช้าที่เตรียมไว้ให้กับคนในชุมชน พบว่า อาหารประเภทต้มที่ไม่ใส่กะทิร้อยละ 34.25 รองลงมาอาหารประเภทผัด ร้อยละ 26.03 ส่วนในมื้อเย็นจำนวนรายการอาหารที่เตรียมไว้ให้กับคนในชุมชนเป็นอาหารประเภทผัดร้อยละ 43.48 รองลงมาอาหารประเภทต้มที่ไม่ใส่กะทิ พบร้อยละ 28.26 (ดังตารางที่ 20 ภาคผนวก ง) ส่วนอาหารประเภทขนมหวาน และเครื่องดื่ม พบร้อยละ 72.5 และ 27.5 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 21 ภาคผนวก ง) นอกจากอาหารที่ทางแม่ครัวเตรียมไว้แล้วยังมีอาหารชนิดพิเศษที่เหลือจากการฉันทของสมณะ (นักบวชชาย) และสิจมาตุ (นักบวชหญิง)

เมื่อพิจารณาตามชนิดของอาหารที่บริโภค จากข้อมูลการบันทึกอาหารของเด็กวัยรุ่นเป็นเวลา 7 วันติดต่อกัน โดยมีอาหารในวันธรรมดา คือ วันที่มาเรียนและเข้าฐานงาน (วันอังคารถึงวันอาทิตย์) และวันที่หยุดเรียน และไม่ต้องเข้าฐานงาน (วันจันทร์) พบว่าการบริโภคอาหารสำหรับเด็กในช่วงวันหยุดมีลักษณะทั่วไปเหมือนวันธรรมดา สามารถอธิบายได้ดังนี้

(1) ชนิดของอาหารที่บริโภคในมื้อเช้า

ชนิดของอาหารที่บริโภคในมื้อเช้า พบว่าในการเตรียมอาหารนี้คนที่ทำหน้าที่ในการเตรียมอาหารจะมาช่วยกันเตรียมอาหารตั้งแต่เวลา 06.00 น. และเสร็จในช่วงเวลาประมาณ 08.00 น. ถึง 08.30 น. เนื่องจากอาหารที่เตรียมในแต่ละมือนั้นมีปริมาณมาก เพราะต้องเตรียมไว้สำหรับคนทั้งชุมชน จากข้อมูลการบันทึกอาหารที่บริโภคของเด็กวัยรุ่นเป็นเวลา 7 วัน

ติดต่อกันพบว่าอาหารมือเช้าประกอบด้วย ก๋วยเตี๋ยว หรือข้าวซ้อมมือมีทุกมื้อ และบางครั้งมีข้าวเหนียวบ้าง อาหารประเภทผัด เช่น ผัดมะละกอใส่เต้าหู้ ผัดแดง ผัดคะน้า ผัดปลอกคอรี ผัดสาบับ ผัดผักนึ่ง พบว่าเด็กวัยรุ่นจะบริโภคอาหารประเภทผัด ร้อยละ 34.34 ส่วนอาหารประเภทต้ม/แกง เช่น ต้มจืด ต้มจับจ่าย แกงเลียง แกงส้ม ต้มยำ แกงอ่อม แกงเขียวหวาน เมื่อแยกเป็นอาหารประเภทแกงที่ไม่ใส่กะทิ และใส่กะทิ พบว่าเด็กวัยรุ่นจะบริโภคอาหารประเภทดังกล่าว ร้อยละ 25.29 และ 7.21 ตามลำดับ ส่วนอาหารประเภทน้ำพริก ได้แก่ น้ำพริกเห็ดฟาง น้ำพริกอ่อน ร้อยละ 16.78 อาหารประเภททอด เช่น แหนมเจทอด เห็ดนางฟ้าชุบแป้งทอด มะละกอชุบแป้งทอด อาหารประเภททอด เด็กวัยรุ่นชอบรับประทานมากจากการสังเกตโดยผู้วิจัยจะเห็นได้ว่าถ้าวันมีรายการอาหารที่เกี่ยวกับของทอดเด็กจะเลือกตักก่อนเป็นอันดับแรก แต่รายการอาหารดังกล่าวจะมีน้อยครั้ง ร้อยละ 10.48 ส้มตำ เช่น ตำแดง ตำถั่ว ตำมะละกอ และจากการสังเกตโดยผู้วิจัยพบว่าหากมีผลไม้ไม่มีส้มตำเด็กก็จะมาถามทางแม่ครัวว่า “แม่มีผลไม้ตำบ้างหุงดี” หรือบางครั้งเด็กก็จะมาตำกินกันเองเพิ่มเติมจากรายการอาหารที่มีอยู่ในมือนั้น จากข้อมูลการบันทึกอาหารที่บริโภคของเด็กวัยรุ่น ร้อยละ 5.9 (ดังตารางที่ 22 ภาคผนวก ง)

เครื่องดื่มต่าง ๆ ได้แก่ น้ำลูกเดือย น้ำจืด น้ำผัก น้ำเต้าหู้ และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เตรียมเครื่องดื่มประเภทต่าง ๆ นี้ พบว่า “การเตรียมเครื่องดื่มดังกล่าวก็จะทำสลับกัน และจะเสร็จก็ประมาณ 7 โมงเช้า เครื่องดื่มแต่ละชนิดจะมีรสชาติที่ไม่หวานมาก แต่เด็กบางคนที่ชอบหวานก็จะแอบเติมน้ำตาลเพิ่ม แล้วถ้าใครอยากมากินก็สามารถมากินได้เลย” จากข้อมูลการบันทึก พบว่าเด็กวัยรุ่นจะไม่ค่อยได้กินเครื่องดื่มดังกล่าว จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเพิ่มเติมในเด็กวัยรุ่นเกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มนี้ พบว่าสาเหตุที่เด็กไม่ดื่มเครื่องดื่มดังกล่าวเนื่องจาก “ไม่ชอบกิน เพราะไม่อร่อย” บางคนก็บอกว่า “กลับจากฐานงานมาบางทีก็หมดแล้วก็ได้กินไม่ได้กิน” จากข้อมูลการบันทึกอาหารที่บริโภคพบเพียงร้อยละ 20.71 ส่วนขนมหวาน ได้แก่ ถั่วเขียวต้มน้ำตาล ก๋วยเตี๋ยวบัวต๋อ บวดผักทอง บวดมัน ขนมหาลู จะทำในวันที่ไม่เครื่องดื่มต่าง ๆ พบร้อยละ 37.5 (ดังตารางที่ 23 ภาคผนวก ง)

ผลไม้ ส่วนใหญ่จะเป็นไม้ตามฤดูกาล ซึ่งในช่วงที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูล ผลไม้ที่มีในดังกล่าวได้แก่ กัญชุน้ำว่า แดงโหมง ฝรั่ง มะม่วง จากข้อมูลการบันทึกอาหารที่บริโภคของเด็กวัยรุ่นโดยจะแยกเป็นผลไม้ที่มีรสไม่หวานพบ ร้อยละ 18.21 และผลไม้ที่มีรสหวาน พบร้อยละ 16.07 (ดังตารางที่ 23 ภาคผนวก ง)

(2) ชนิดของอาหารที่บริโภคในมื้อกลางวัน

อาหารที่บริโภคในมื้อกลางวันเป็นอาหารที่เหลือจากการบริโภคในมือเช้า ในการบริโภคอาหารมือนี้จะมีเฉพาะในกลุ่มเด็ก (เด็กเล็ก และเด็กประถมศึกษาปีที่ 1-4) และ

กว่าเกณฑ์ ร้อยละ 11.1 เพศชาย และเพศหญิงมีส่วนสูงมากกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 5.78 และ 8.5 ตามลำดับ ส่วนสูงน้อยกว่าเกณฑ์ในเพศชายและเพศหญิง พบร้อยละ 11.54 และ 8.51 คัดค้าน้ำหนักตามเกณฑ์อายุ และส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ ไม่ทราบผลข้อมูลจำนวน 6 คน เนื่องจากเด็กไม่ทราบวันและเดือนเกิดของตัวเอง เพราะเด็กดังกล่าวเป็นเด็กชาวเขาไม่มีข้อมูลวัน และเดือนเกิด ทำให้ข้อมูลไม่ครบ และคัดค้าน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูงพบว่าเด็กวัยรุ่นมีสัดส่วนมากกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 14.28 ส่วนสัดส่วนต่ำกว่าเกณฑ์ พบร้อยละ 2.85 น้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูงเพศชาย และเพศหญิงมีสัดส่วนมากกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 11.12 และ 17.64 ตามลำดับ ส่วนสัดส่วนต่ำกว่าเกณฑ์ในเพศชายและหญิง ร้อยละ 3.7 และ 1.96 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 ภาวะโภชนาการของเด็กวัยรุ่น

ภาวะโภชนาการ	ชาย (n=54)	หญิง (n=51)	รวม (n=105)
	ร้อยละ(จำนวน)	ร้อยละ(จำนวน)	ร้อยละ(จำนวน)
1. น้ำหนักตามเกณฑ์อายุ (n=99)			
น้ำหนักมากกว่าเกณฑ์ (>+2 SD)	3.85 (2)	14.89 (7)	9.09 (9)
น้ำหนักค่อนข้างมาก (>+1.5 SD ถึง +2 SD)	5.77 (3)	2.13 (1)	4.04 (4)
น้ำหนักตามเกณฑ์ (-1.5 SD ถึง + 1.5 SD)	76.93 (40)	78.72 (37)	77.78 (77)
น้ำหนักค่อนข้างน้อย (<1.5 SD ถึง - 2 SD)	11.34 (6)	4.26 (2)	8.08 (8)
น้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์ (- 2 SD)	1.93 (1)	0	1.01 (1)
2. ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ (n=99)			
สูงกว่าเกณฑ์ (>+2 SD)	1.93 (1)	4.25 (2)	3.03 (3)
ค่อนข้างสูง (>+1.5 SD ถึง + SD)	3.85 (2)	4.25 (2)	4.04 (4)
ส่วนสูงตามเกณฑ์ (-1.5 SD ถึง + 1.5 SD)	82.69 (43)	82.98 (39)	82.83 (82)
ค่อนข้างเตี้ย (<-1.5 SD ถึง -2 SD)	7.69 (4)	6.38 (3)	7.07 (7)
เตี้ย (-2 SD)	3.85 (2)	2.13 (1)	3.03 (3)
3. น้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง (n=105)			
เริ่มอ้วน (>+2 SD ถึง +3 SD)	5.56 (3)	11.76 (6)	8.57 (9)
ท้วม (>+1.5 SD ถึง +2 SD)	5.56 (3)	5.88 (3)	5.71 (6)
สมส่วน (-1.5 SD ถึง +1.5 SD)	85.19 (46)	80.39 (41)	82.86 (87)
ค่อนข้างผอม (<-1.5 SD ถึง -2 SD)	1.85 (1)	1.96 (1)	1.90 (2)
ผอม (-2 SD)	1.85 (1)	0	0.95 (1)

1.6 ภาวะสุขภาพของเด็กวัยรุ่น

จากผลการศึกษาภาวะสุขภาพเฉพาะในกลุ่มตัวอย่างที่มีผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการจำนวน 86 คน พบว่าเด็กวัยรุ่นไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 63.95 สำหรับอาการ หรือโรคประจำตัว คือ อาการปวดแสบท้องหรือโรคกระเพาะอาหาร ร้อยละ 18.6 ส่วนการสูญเสียเลือดในด้านต่าง ๆ พบว่าส่วนใหญ่ไม่มีการเสียเลือดจากการมีเลือดกำเดาออก อุจจาระเป็นเลือด ประสบอุบัติเหตุเสียเลือดในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา และบริจาคโลหิตในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา มากกว่าร้อยละ 80 และไม่เคยอุจจาระเป็นสีดำ ร้อยละ 75.58 ส่วนใหญ่ไม่ได้รับประทานยาแก้ปวด ลดไข้ เป็นประจำ ร้อยละ 89.53 และส่วนใหญ่ไม่ได้รับการรับประทานยาลดกรดเป็นประจำ ร้อยละ 93.02 และอาการต่าง ๆ ที่พบบ่อยเป็นประจำ 3 อันดับแรก ได้แก่ หงุดหงิด วิงเวียนหน้ามืด และอ่อนเพลียหรือเหนื่อยง่าย พบร้อยละ 51.16, 50.00 และ 47.67 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 17)

การมีประจำเดือนของเด็กวัยรุ่นหญิง พบว่าเด็กวัยรุ่นหญิง มีประจำเดือนแล้ว ร้อยละ 84.62 โดยเริ่มมีประจำเดือนครั้งแรกเมื่ออายุ 12 ปี ร้อยละ 42.42 รองลงมาเริ่มมีประจำเดือนครั้งแรกเมื่ออายุ 13 ปี ร้อยละ 21.21 ส่วนจำนวนวันของการมีประจำเดือนในแต่ละเดือนมีจำนวน 4 วัน ร้อยละ 30.30 รองลงมาเริ่มมีประจำเดือนครั้งละ 5 วัน ร้อยละ 21.21 ลักษณะของการมาของรอบเดือนส่วนใหญ่จะมาสม่ำเสมอร้อยละ 72.73 (ดังตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 ภาวะสุขภาพของเด็กวัยรุ่น (n=86)

ข้อมูลด้านสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
อาการหรือ โรคประจำตัว หรือโรคเรื้อรัง (เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)		
ไม่มี	55	63.95
ปวดแสบท้องหรือโรคกระเพาะอาหาร	16	18.6
ผื่น ภูมิแพ้	11	12.79
ปวดศีรษะ	1	1.16
ริดสีดวงทวาร	1	1.16
จุกเสียดท้อง	2	2.33
การมีเลือดกำเดาออก		
ไม่มี	69	80.23
มีนาน ๆ ครั้ง	16	18.6
มีประจำ	1	1.16

ตารางที่ 17 ภาวะสุขภาพของเด็กวัยรุ่น (n=86) (ต่อ)

ข้อมูลด้านสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
การมีอุจจาระมีเลือดปน		
ไม่มี	79	91.86
ไม่เคยสังเกต	4	4.65
มี	3	3.45
การมีอุจจาระสีดำ		
ไม่มี	65	75.58
ไม่เคยสังเกต	17	19.77
มี	4	4.65
การเสียเลือดในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา		
ไม่มี	82	95.35
มี	4	4.65
การบริจาดโลหิตในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา		
ไม่มี	86	100.00
การรับประทานยาแก้ปวด ลดไข้ เป็นประจำ		
ไม่มี	77	89.53
มี	9	10.47
การรับประทานลดกรด เป็นประจำ		
ไม่มี	80	93.02
มี	6	6.98
อาการต่าง ๆ ที่เป็นประจำ (เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)		
หงุดหงิด	44	51.16
วิงเวียนหน้ามืด	43	50.00
อ่อนเพลียหรือเหนื่อยง่าย	41	47.67
ปวดศีรษะ	35	40.70
เบื่ออาหาร	28	32.56
สมาธิลดลง	19	22.09
เจ็บป่วยบ่อย	5	5.81
ไม่มีอาการดังกล่าว	10	11.63

ตารางที่ 17 ภาวะสุขภาพของเด็กวัยรุ่น (n=86) (ต่อ)

ข้อมูลด้านสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
การมีประจำเดือน (เฉพาะผู้หญิง) (n = 39)		
ไม่มี	6	15.38
มี	33	84.62
มีประจำเดือนครั้งแรก (n = 33)		
อายุ 11 ปี	6	18.18
อายุ 12 ปี	14	42.42
อายุ 13 ปี	7	21.21
อายุ 14 ปี	3	9.09
อายุ 15 ปี	3	18.18
อายุเริ่มมีประจำเดือนเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	12.48 (1.17)	
ค่าต่ำสุด-ค่าสูงสุด	11 – 15	
จำนวนวันของการมีประจำเดือนในแต่ละเดือน		
3 วัน	5	15.15
4 วัน	10	30.30
5 วัน	7	21.21
6 วัน	5	15.15
7 วัน	6	18.18
จำนวนวันเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	4.91 (1.35)	
ค่าต่ำสุด-ค่าสูงสุด	3 – 7	
จำนวนวันที่มีประจำเดือนมากที่สุด		
ไม่มี	1	3.03
1 วัน	5	15.15
2 วัน	11	33.33
3 วัน	14	42.42
5 วัน	2	6.06
จำนวนวันเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	2.39 (1.06)	
ค่าต่ำสุด-ค่าสูงสุด	0 – 5	

ตารางที่ 17 ภาวะสุขภาพของเด็กวัยรุ่น (n=86) (ต่อ)

ข้อมูลด้านสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ความสม่ำเสมอของประจำเดือน		
ไม่ทุกเดือน	9	27.27
ทุกเดือน	24	72.73

1.7 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กในเด็กวัยรุ่น จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า อายุ เพศ ระยะเวลาการบริโภคอาหารมังสวิรัตื พลังงาน และสารอาหารที่เด็กวัยรุ่นได้รับ ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก (ดัง ตารางที่ 19)

ตารางที่ 18 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุ เพศ ระยะเวลาการบริโภคอาหารมังสวิรัตื พลังงาน และ สารอาหารที่เด็กวัยรุ่นได้รับกับภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก

ตัวแปร	โลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก		OR	95% CI	P-value
	เป็น	ไม่เป็น			
อายุ (n=94)					
<15 ปี	11	29	1.3	0.46-3.79	0.55
≥ 15 ปี	12	42			
เพศ (n=94)					
หญิง	13	30	1.78	0.62-5.17	0.23
ชาย	10	41			
ระยะเวลาบริโภคอาหาร มังสวิรัตื (n=86)					
> 3 ปี	11	30	1.47	0.48-4.58	0.45
≤ 3 ปี	9	36			
พลังงานที่ได้รับ (n=86)					
<70% RDA	17	59	0.67	0.14-4.48	0.59
≥ 70% RDA	3	7			

ตารางที่ 18 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุ เพศ ระยะเวลาการบริโภคอาหารมังสวิรัตื พลังงาน และ สารอาหารที่เด็กวัยรุ่นได้รับกับภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก (ต่อ)

ตัวแปร	โลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก		OR	95% CI	P-value
	เป็น	ไม่เป็น			
โปรตีนที่ได้รับ (n=86)					
<70% RDA	19	59	2.25	0.26-106.85	0.45
≥ 70% RDA	1	7			
เหล็กที่ได้รับ (n=86)					
<70% RDA	19	62	1.23	0.11-63.49	0.67
≥ 70% RDA	1	4			
วิตามินซีที่ได้รับ (n=86)					
<70% RDA	9	31	0.92	0.29-2.83	0.87
≥ 70% RDA	11	35			

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่าเด็กวัยรุ่นที่บริโภคอาหารมังสวิรัตืในชุมชนราชธานีโสภ มีภาวะโลหิตจางเกือบครึ่งของจำนวนเด็กทั้งหมด (ร้อยละ 42.6) โดยในเพศชาย และเพศหญิงมีจำนวนใกล้เคียงกัน พบร้อยละ 43.1 และ 41.9 ตามลำดับ ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของ ปิยวรรณ ท่าใหญ่ (2544) พบว่าผู้ที่บริโภคอาหารมังสวิรัตืมีภาวะโลหิตจาง ร้อยละ 54.8 จากเกณฑ์ขององค์การอนามัยโลก กำหนดว่าถ้าภาวะโลหิตจางมากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 40 ถือว่าเป็นปัญหาสาธารณสุขที่รุนแรง (WHO, 2001) ดังนั้นภาวะโลหิตจางที่พบในเด็กวัยรุ่นที่บริโภคอาหารมังสวิรัตืในกลุ่มที่ศึกษาเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญควรเร่งแก้ไข เมื่อเทียบกับข้อมูลภาวะโลหิตจางในเด็กที่บริโภคอาหารปกติ จากการสำรวจภาวะอาหาร และโภชนาการของประเทศไทย ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2546 พบความชุกของภาวะโลหิตจางในเด็กที่อยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อายุ 12-14 ปี พบร้อยละ 13.6 และอายุ 15-19 ปี ร้อยละ 16.3 (กองโภชนาการ..., 2549) เห็นว่าเด็กที่บริโภคอาหารมังสวิรัตืมีภาวะโลหิตจางมากกว่าเด็กที่บริโภคอาหารปกติถึงสองเท่าตัว และความชุกของภาวะโลหิตจางในเด็กที่บริโภคอาหารมังสวิรัตืสูงกว่าการศึกษาของ Thurlow et al. (2005) ซึ่งได้ทำศึกษาในเด็กที่บริโภคอาหารปกติ อายุ 6-13 ปี จังหวัดอุบลราชธานีพบภาวะโลหิตจางร้อยละ 31 สำหรับภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กในเด็กวัยรุ่นที่บริโภคอาหารมังสวิรัตืนี้ พบร้อยละ 24.5 ของเด็กทั้งหมด หรือคิดเป็น

ร้อยละ 57.5 ของคนที่มีภาวะโลหิตจาง ซึ่งความชุกของภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กจากการศึกษานี้พบมากกว่าการศึกษาในเด็กที่บริโภคอาหารปกติของ Thurlow et al. (2005) ที่พบเพียงร้อยละ 16 ของคนที่มีภาวะโลหิตจาง อย่างไรก็ตามการศึกษาของ Thurlow et al. (2005) ใช้ serum transferrin receptor เป็นตัวบ่งชี้การขาดธาตุเหล็ก แตกต่างจากการศึกษานี้ใช้ serum ferritin เป็นตัวบ่งชี้ จากการศึกษาของ Al-Mekhlafi et al. (2008) ได้ศึกษาเด็กนักเรียน อายุ 7 - 12 ปี ในประเทศมาเลเซีย พบภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กคิดเป็นร้อยละ 70.1 ของคนที่มีภาวะโลหิตจาง ภาวะโลหิตจางในเด็กที่บริโภคอาหารมังสวิรัตินี้ นอกจากเกิดจากการขาดธาตุเหล็กแล้ว อีกร้อยละ 42.5 มีภาวะโลหิตจางที่เกิดจากสาเหตุอื่น เช่น อาจเกิดจากการขาดวิตามินบี12 การขาดวิตามินเอ เป็นต้น สำหรับการศึกษานี้ไม่ได้ทำการตรวจวัดหาสาเหตุเหล่านี้ในเลือด จากการศึกษาของ Hellman, Darton-Hill (1987) พบว่าระดับของวิตามินบี 12 ในเลือดของคนที่มีบริโภคอาหารมังสวิรัติต่ำกว่าคนที่ไม่บริโภคอาหารมังสวิรัติน่าจะมีความสำคัญทางสถิติ และจากการศึกษาของ Haddad et al. (1999) พบการขาดวิตามินบี 12 ในคนที่บริโภคอาหารมังสวิรัติน่าจะมีความสำคัญทางสถิติ การศึกษาของ Thurlow et al. (2005) พบว่าเด็กที่มีภาวะโลหิตจางมีระดับของ serum retinol ต่ำกว่าเด็กปกติ ภาวะโลหิตจางนอกจากเกิดจากการขาดสารอาหารแล้วยังอาจเกิดจากสาเหตุอื่น เช่น พยาธิปากขอ โรค G6PD จากผลการศึกษาที่นอกจากจะพบเด็กที่มีภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กในอัตราที่สูงยังมีเด็กอีกร้อยละ 18.1 ที่มีภาวะพร่องธาตุเหล็ก (ภาวะเฟอร์ไรตินต่ำ แต่ไม่มีภาวะโลหิตจาง) การมีภาวะซีรั่มเฟอร์ไรตินต่ำเป็นตัวบ่งชี้ถึงการเก็บสะสมธาตุเหล็กในร่างกายน้อย (Dallman, 1990) เมื่อเด็กกลุ่มนี้มีภาวะพร่องเหล็กในระดับหนึ่งจะส่งผลให้มีภาวะโลหิตจางในที่สุด

สำหรับภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กเมื่อจำแนกตามเพศพบเพศหญิง (ร้อยละ 30.2) มีภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กมากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 19.6) ภาวะพร่องธาตุเหล็กพบในเพศหญิงมากกว่าเพศชายเช่นกัน โดยพบร้อยละ 20.9 และ 15.7 ตามลำดับ สอดคล้องการศึกษาของ Al-Mekhlafi et al. (2008) พบว่าภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กของกลุ่มที่บริโภคอาหารปกติในเด็กนักเรียนหญิงมากกว่าในเด็กนักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากการศึกษาของ Helman, Darton-Hill (1987) พบว่าระดับซีรั่มเฟอร์ไรตินของคนที่มีบริโภคอาหารมังสวิรัติน่าจะมีความสำคัญทางสถิติ

ในด้านการบริโภคอาหาร พบว่าเด็กที่ศึกษาได้รับพลังงาน และโปรตีนเพียงครึ่งหนึ่งของปริมาณที่ควรได้รับ (RDA) เนื่องจากเด็กวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในชุมชนนี้บริโภคอาหารเพียงวันละ 2 มื้อ จากการศึกษาของ Leblanc et al. (2000) พบว่าคนที่บริโภคอาหารมังสวิรัติน่าจะได้รับพลังงานต่ำ ส่วนธาตุเหล็กที่เด็กวัยรุ่นได้รับเพียงร้อยละ 34.4 ของ RDA โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเพศหญิงได้รับธาตุเหล็กร้อยละ 24.01 ของ RDA ส่วนเพศชายได้รับร้อยละ 47.89 ของ RDA นอกจากนี้ธาตุเหล็กที่

ได้รับทั้งหมดมาจากพืชเป็นเหล็กประเภทนอนฮีม(nonheme) ซึ่งดูดซึมได้น้อย (Brown et al., 2005) จากการศึกษาของ Ball, Bartlett (1999) และ Waldmann et al. (2004) พบว่าผู้หญิงที่บริโภคอาหารมังสวิรัตินี้ปริมาณธาตุเหล็กที่ได้รับต่ำกว่าเกณฑ์ การได้รับวิตามินซีซึ่งมีส่วนช่วยในการดูดซึมธาตุเหล็กประเภทนอนฮีมได้ดีขึ้น (Cook, Reddy, 2001) การศึกษานี้พบเด็กได้รับวิตามินซีคิดเป็นร้อยละ 73.30 ของ RDA โดยเพศหญิงได้รับธาตุวิตามินซีเพียงพอโดยได้รับร้อยละ 93.83 ของ RDA ส่วนเพศชายได้รับวิตามินซีร้อยละ 60.98 ของ RDA เนื่องจากเด็กผู้หญิงที่ศึกษาชอบบริโภคผลไม้รสเปรี้ยวเป็นประจำในช่วงฤดูที่มีผลไม้ตามธรรมชาติ

รูปแบบการบริโภคอาหารมังสวิรัตินี้ของเด็กวัยรุ่น พบว่า เด็กวัยรุ่นเลือกบริโภคอาหารตามรสชาติอาหาร และคุณค่าทางอาหาร ส่วนใหญ่จะบริโภคมื้อเช้า และมื้อเย็น ไม่บริโภคมื้อกลางวัน เนื่องจากเป็นกฎของชุมชน ส่วนอาหารว่างก่อนมื้อเช้า ก่อนมื้อกลางวัน ก่อนมื้อเย็น และก่อนนอน ส่วนใหญ่ไม่ได้รับประทาน ทำให้เด็กวัยรุ่นบางคนมีอาการปวดแสบท้องหรือโรคกระเพาะอาหาร ร้อยละ 21.9 และจากการศึกษาความถี่ในการบริโภคอาหารพบว่าเด็กวัยรุ่นบริโภคอาหารประเภท ผักทุกวัน ร้อยละ 48.75 และบริโภคอาหารที่มีกะทิ และอาหารประเภททอด 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 50.48 และร้อยละ 47.62 การบริโภคอาหารมังสวิรัตินี้ของเด็กวัยรุ่นระยะเวลาในการบริโภคอาหารมังสวิรัตินี้มีมาตรฐานเท่ากับ 3 ปี ($Q_1 - Q_3 = 2 - 5$) และเหตุที่เด็กวัยรุ่นรับประทานอาหารมังสวิรัตินี้เนื่องจากได้รับคำชวนจากคนใกล้ชิด และบริโภคอาหารมังสวิรัตินี้เพื่อสุขภาพ สอดคล้องจากการศึกษาของ สักรินทร์ ตรีวรรณไพศาล (2550) และการศึกษาของ ฉวีพร สุริยากานนท์ (2542) พบว่า เหตุผลในการเลือกบริโภคอาหารมังสวิรัตินี้เนื่องจากต้องการให้ร่างกายมีสุขภาพดี ส่วนอาการต่าง ๆ ที่พบบ่อยเป็นประจำของเด็กวัยรุ่นในชุมชนราชธานีอโศกได้แก่ อ่อนเพลียหรือเหนื่อยง่าย ปวดศีรษะ วิงเวียนหน้ามืด และหุดหิด การมีประจำเดือนของเด็กวัยรุ่นหญิง พบว่าเด็กวัยรุ่นหญิงเริ่มมีประจำเดือนอายุเฉลี่ยเท่ากับ 12.48 ปี (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.17) ส่วนจำนวนวันของการมีประจำเดือนในแต่ละเดือนมีจำนวนเฉลี่ยเท่ากับ 4.91 วัน (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.35) สอดคล้องกับการศึกษาของ อัญชนิรัตน์ พรหมมา (2548) พบว่าเด็กวัยรุ่นหญิงมีประจำเดือนเฉลี่ยครั้งละ 5 วัน (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1) ลักษณะของการมาของรอบเดือนส่วนใหญ่มาสม่ำเสมอ

จากการประเมินภาวะโภชนาการในกลุ่มเด็กวัยรุ่น พบว่า ดัชนีน้ำหนักตามเกณฑ์อายุในเด็กวัยรุ่นหญิงมีน้ำหนักค่อนข้างมาก และน้ำหนักมากกว่าเกณฑ์ มากกว่าเพศชาย แตกต่างจากการสำรวจภาวะอาหารและโภชนาการของประเทศไทยครั้งที่ 5 พ.ศ. 2546 พบว่า เพศชาย (อายุ 15-18 ปี) มีน้ำหนักมากกว่าเกณฑ์ และน้ำหนักค่อนข้างมาก มีจำนวนมากกว่าเพศหญิง (อายุ 15-18 ปี) (กองโภชนาการ..., 2549) และเด็กวัยรุ่นชายมีน้ำหนักค่อนข้างน้อย และน้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์

มากกว่าเด็กวัยรุ่นหญิง สอดคล้องกับการสำรวจภาวะอาหารและโภชนาการของประเทศไทยครั้งที่ 5 พ.ศ. 2546 พบว่า เพศชาย น้ำหนักก่อนข้างน้อย และน้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์ มีจำนวนมากกว่าเพศหญิงหญิง (กองโภชนาการ..., 2549) ดัชนีส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ พบว่า ในเด็กวัยรุ่นชายก่อนข้างเตี้ย และเตี้ย มากกว่าเพศหญิง ดัชนีน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูงพบว่า ในเพศหญิงมีสัดส่วนเริ่มอ้วน และท่วมมากกว่าเพศชาย ส่วนสัดส่วนผอม และก่อนข้างผอมในเพศชายพบมากกว่าเพศหญิง

